

**Nwa' wvù Baul to saᅇε ê kentaashε
ke
Galεshia
Fiεε fi nu ê Nwa' wvu Galεshia
wvun e**

ε to nu seke bó to kεwεε wase keefewci saaka wvù jee wvu εkumε Jisos, ε bonyii bò yaa nu ke Bojuu fiisene wase saaka wvudvu wvun, ε bonyii bomew ke nε kεw no too bô n'yεεyi wvù nu ε bó kεᅇke ke keεgεεlè bonci bo Muses e bocii, εfey mvunciim keetfuuse bonyii bò yaa nu ke Bojuu yew é bó sε no nu bonyii bo Klistu le bo cεεy cεεy.

Nwa' wvun wvù Baul to saᅇε fô bonyii bo Galεshia le to nu keetee bvufee bvubole le bvú ekase etu yî fiεε fi lεᅇ e. No wvú nu waa ntum Jisos nonεᅇ, wvú ε mum ε no saᅇke gene fwe dunji naa ntay le Nyo' joo wee le wvú nu teyᅇy ê wvú εjise ε è nu nje fitele fi wvú lese yî Klistu le.

Bikuu bi mwεεm e ê ᅇwa' wvun e

1:1-10 Kenkεwεε

1:11-2:21 Mvunᅇgay mvu Baul e diεwε waa ntum Jisos Klistu le

3:1-4:31 ε Baul jeme εkumε saaka wvù jee noo bonci

5:1-6:10 Bonyii bò è nu bo Klistu le nu ε buy wase yî bvunfaw e ε no yuuke wase ε è nu Keyoy ke Yuule le

6:11-18 Kemεse

¹ Nwa' wvun saᅇ me wvù Baul, waa ntum Jisos

Klistu. Ke me nu waa ntum ε è to tum wee wvu wum me kenεε nya mvunḡay ê me ke. E to tum Jisos Klistu bô Nyo' Ice wvù to bvuseε wvù yî kpwe le. ² Bee boom bo bwee wene le bo mbee le bocii bô nu fεn bee bó gayte ben bintaashε bi bonyii bo mbee le bi wonḡ wvù Galεshia le. ³ Nyo' Ice bô Tata wesebeene wvù Jisos Klistu ebuw ben bô kembonεn, ebvuu enya ben bô mvuntelem mvù lεεtene. ⁴ Jisos Klistu nu wvù to nyaε ekolε kew nje bibefε bisεεbeene wvu le wen ebvuse beene can wonḡ kebefε wvu keseen wvun e. Fifi nu no Nyo' wvù Icee wesebeene to seysεε. ⁵ Bvukukε bvucii nu ε è kenḡke wvù sekecii se ḡka. Fí enù nonεn.

Saaka wvù jee wvu εkumε Jisos Klistu mεy ke mwaanḡ

⁶ Diuw yumte lo me le ke keseen keseen nεn ben nu ε nε wase ε no banḡsee jim ê Nyo' wvù to tenḡε ben nje fitele fi jee fi Klistu kenḡke fô ben e, ε no bii ε è nu saaka wvù jee wvumvu le jεy. ⁷ Ke è nu le saaka wvù jee wvumvu bvuu nu lo dvù jεy ke. Fí nu ke lo le bonyii bomew gomte keebvunḡsee bvufee bvunεn, beete bô saaka wvù jee wvu εkumε Klistu. ⁸ Me ε no ḡgayte le é è cim to naa bese kenεε nceendaa Nyo' mvu fowe ε no fewci saaka wvumvu jεy ê ben se è nu wvuε wvù bese to fewcεε ê ben, é mwεten tuu lon! ⁹ No bese to gayεε wase nu ε me mbvuu ntuu ke fô ḡgayte le, é wee nε ε no fewci saaka Nyo' wvumvu jεy se è nu wvuε wvù bese to fewcεε ê ben, é mwεten tuu le lon!

1:2 1Kol 16:1   **1:4** 2:20; Mat 20:28; Jon 1:29; 2Kol 5:21; Efe 5:2; 1Tim 2:6; Tay 2:14; Ibu 9:12-14, 26; 1Jon 5:19   **1:6** Ibu 12:15   **1:7** 5:8, 10; 2:4; Lem 15:1, 24   **1:8** 1Kol 16:22

10 Ben kpwaake le me ngomte le é ebenseè bonyii me nuu le é ebenseè Nyo' le? Nuu le ben kpwaake le me ngomte keengee le bonyii eyuukè njon e? E è be nu le me ngomte keengee le bonyii eyuukè njon, me nsaa enu wee lemme wvu Klistu ke.

Saaka wvù jee wvù Baul to fewci to dunçi Klistu ê wvù

11 Boom bo bwεem e, me ngomte le ben ekiεε le ke saaka wvù jee wvù wvu Nyo' wvù me nto nfewcεε ê ben nu fiεε ε fí to buy ê wee wvu wum ke. **12** Ke me nto n'yuw diuw wee mvu le, ε ke è to γεγι wee me dvú ke. E to dunçi Jisos Klistu ê me. **13** Me njemyi nen ε ben to yuw wase no kenge kem to shee nu seke me nto mbεε yí nce won wese Bojuu le. Me nto ηké no mbone bikaa εjim jo bintaashε bi bonyii bo mbee le bo Nyo' le baay ngomte keenfiwse naa lo bí. **14** Me nto njici mbee wese Bojuu le ntemyi nfele lo keghan kem entelen jo bonyii bosese, nlooci nleeme ntemyi naa ntay yí nce won bo'icee bosese le. **15** Geenen ε Nyo' to baa wase me γεε ε me mbεε ê bwεem εshem. E fitele fiew fi jee ke ge ε wvù tee me. **16** E wvù ke dunçe Waa we ê me no wvù to shieele, wvu le me enghanè nfewci ekumε wvù ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu. No wvù to dunçεε nonen, ε me nfanε n'yaa embvuu enu lo keembife fiεε ê wee wvu wum ke. **17** Ke me nto mbaa emben ten Jelusalεm keen'yen bonyii bò to nu wase boom bo ntum e bo Jisos e ê me fwe ke. Me nto ne ηgen fiem ε è nu Alebia, ηke ne jó ηkase ntu jim Damaskus.

18 Ε è ke no nu εjim jo bilum bitete ε me mben Jelusalem le bee Bitakiεεεεε bikuu. No me mbenεε, ε bee wvú ce εdiuw yuufe ncow εtin. 19 Me nto mbaa embvuu en'yεn wee mvu ηgoo boom bo ntum e bo Jisos e efey Jεm wvú waa bwee Tata wesebeene wvú Jisos e ke. 20 Fiεε fi me nsaanke fin nu keceεy, ε Nyo' kee le ke me mbiayte lo ke. 21 Ε è ke no nu kefew kemew e, ε me nε ηγεn ê biba bì Silia bô Silishia le. 22 Sekekiε to nu ε bintaashe bi bonyii bo mbee le bi Klistu le bi ê keba kè Judea le yaa kee wase me εjise ke. 23 Bó to yuuke ke lo ε bonyii jemyi le, “Wee wε wvú se bone bikaa ê beene εjim ghane wase keseen fewci le bonyii elese fitele yî Klistu le, ε è nu fiεε fi wvú se shee gomte le wen efiwse lo.” 24 Ε bó yuw nonεn no tumte monkum mo Nyo' le yî fiεε fi wvú γεε fô me le.

2

Ε boom bo ntum e bo Jisos e tom saaka Nyo' wvú Baul to fewci

1 Ε è ke no nu εjim jo bilum yuufe ncow binεw, ε me mbvuu mben Jelusalem bee Banaban. Me nto ndioo mbene, njo Taytus. 2 Me nto mben kefew kin e ε è dujci Nyo' le me emben. No me mbenεε, n'yεn bonyii bô bó to kee bó le è nu bikuu le, ε bee bó lewse ye, ε me njike saaka wvú jee wvú wvu Nyo' wvú me nto nfewci ê bonyii bô yaa nu ke Bojuu ê bó εjise. Ε me nto ηγε nonεn wvu le fo lemme dì me nu ε nlem wase bô dì me mbεε nlemte ke ela εcici ke. 3 Ε bó yuw nonεn, fanε yaa eleeme le bó etfuse

---

1:18 Lem 9:26-28   1:19 Mat 13:55   1:21 Lem 9:30   2:1
Lem 15:1-19   2:1 1Kol 15:2; Fili 2:16; Lem 4:36; 2Kol 2:13   2:2
2:6, 9

Taytus yew wvù bee wvù to nu ε è nu naa wee Glek ke. ⁴ Ε è to baa nu nje bonyii bomew bò to mbiayte le bó nu bonyii bo mbee le, bò to wεεntεnεε ley fô bese to nu, tu ke bó to bee ejemyi leyte ê fifiε fiεε le ke. Bó to to diεwε bonkee le keeyen no bese gee wase mwεεm wasewase nje bese nu ε taashε bee bo Klistu Jisos. Ε bó mum no gomte keekase tfuse bese bvunfaw e. ⁵ Ε bese fanε yaa bee naa lo fiεε fi bó to too dvú caan ke. Ε bese to ge nonεn wvu le bese gomte keegεε kecεεy kè è nu ke saaka wvù jee wvù wvu Nyo' le wvun fô ben e. ⁶ Ε bonyii ba bò bó to kee bó le è nu bikuu, (kenεε bó to nu la, kenεε la, tu ke fifiε kenke fiεε fô me le ke, njefo ke Nyo' dunçi kejeεy jεεy ke.) Boba bonyii bò me ngayte, bò bó to kee le è nu bikuu to baa ebise fiεε yî fi me nto nfewci le ke. ⁷ Geenεn, ε bó kaa yen le bó nu ε nya saaka wvù jee wvù wvu Nyo' can yem e le me enfewci ê bonyii bò yaa nu ke Bojuu, lenlen no bó nu ε nya ê Bita le wvù efewci ê Bojuu. ⁸ (Nyo' wvù to nyaε mvungay ê Bita le wvù elemtè lemme din fô Bojuu le, nu ke wvù wvù to nyaε ê me le me enlemtè fô bonyii bò yaa nu ke Bojuu le.) ⁹ Ε bó dīoo yen je yì Nyo' nu ε buw me jó, ε Jεm bô Bita noo Jon bò bó to kee le è nu dikfuy di bonyii bo mbee le mum nya εbo ê bee Banaban keedunçe le bee bó lemte yî fiεε le fimwaan, le bese egen le elemtè fô bonyii bò yaa nu ke Bojuu le, é bó elemtè fô Bojuu le. ¹⁰ Fiεε fi bó to gayεε to nu ke le bese ekumyì Bojuu bo kefufe le. Ε fīfin nu fiεε ε me nto ηkoonke naa baay keengee.

Ε Baul saw Bita Antiok

2:4 1:7; 5:1, 13; Lem 15:1, 24; 1Kol 9:21   **2:6** Lum 2:11   **2:7**
1:15-16; Lum 1:5   **2:10** Lum 15:26

¹¹ Geenen ε è ke no nu kefew kemew e, ε Bitā ke nε to Antiok, ε me nsaw wvú ê bonyii ejise njefo wvú to nu ε jay baay. ¹² Fí nu λε wvú to yaw to no diekene bô bonyii bô yaa nu κε Bojuu, yaa nyaake κε. Ε bonyii bomew bô Jεm to tumεε ke dioo to, ε wvú mum κεw no guute ye jim, ke nε gawsen, fanε yaa bvuu diekene bô bó κε. Ε wvú to gawsene nonen njefo wvú to fane ηgoo yì to ké no leeme κε λε bó κεηκε keetfuse wee wvú yaa nu κε wee Juu yew é mweten se no nu wee Klistu. ¹³ No wvú ge nonen ε bonyii bo mbee le bomew bô to nu Bojuu mum benen gee diew didvu le. Ε naa Banaban keβεε mum bi ten gee dibole didvu le. ¹⁴ Ε me ndioo n'yen λε κε gee dibole bii cεey cεey no saaka wvú jee wvu εκumε Klistu duηci κε, ε me mum ηgay ê Bitā ê bó bocii ejise λε, “Wo nu wee Juu, cee wase diεwε wee wvú yaa nu κε wee Juu le, ε no gomte keekane bonyii bô yaa nu κε Bojuu λε bó eceè diεwε Bojuu le nεε le?” ¹⁵ Me nto njemyi ê Bitā nonen ε è nu kecεey λε bee bó nu boom bo Bojuu le bo won e. Κε bese nu bonyii bô yaa nu κε Bojuu bô bó yene λε è nu bonyii bô befe κε. ¹⁶ Geenen ε bese kee κε λε κε Nyo' joo wee λε wvú nu teytey njefo wvú gεεle bonci bo Bojuu le κε. Wvú joo njefo wvú nu ε lese fitele yì Jisos Klistu le. Ε bese keβεε ε lese ten fitele yì Klistu Jisos e wvu λε bese enù teytey ê Nyo' ejise nje fitele fi bese lese yì ye le, ε è yaa nu nje bese gεεle bonci κε, njefo κε wee gεεle bonci é Nyo' ke eyuu ejo wvú λε wvú nu teytey κε. ¹⁷ Ε bese momte keenu teytey ê Nyo' ejise nje bese nu bonyii bo Klistu le, bonyii ε bvuu ε no yene κε λε bese nu bonyii bô befe njefo

ke bese geele bonci bo Bojuu le, tu fi fen nu le Klistu tomte kebefε? Ke fi nu naa lo nonen ke! ¹⁸ E me ne ε mbvuu ε no n'yoote fiεε ε me nto nsâw wase, tu fifiε dunji le me njayte lo. ¹⁹ Fiεε fi nu, nu le ê keba ke bonci le nu ε me nu wase ηkfusay, ε è yu bonci me, me ε ηkpwe wvu le me enceè wase no Nyo' gomte. ²⁰ E nulo é me engay le bó to nu ε ta wase me yî kentam e ε me ηkpwe bee Klistu. Ke nshii wvù me ηkenke keseen bvuu nu wem ke. E cee wase Klistu yî yem e. E nshii wvù me ηkenke keseen yî yem e nu wvù fitele fi me nlese yî Waa Nyo' le wvù to nu ε dunce kenkonen fô me le nya ekole kew keekpwe nje yem. ²¹ Ke è nulo é me ntune mbuwma Nyo' ke. E è nu le è nelo é wee enu teytey ê Nyo' ejise njefo wvù geele bonci, ke tu kpwe Klistu to nu εcici.

3

Bonci noo keelese fitele yî Klistu le

¹ O oo bonyii bo Galeshia, ben nu la biyuj nen? Wee nu ε low ben e? E nu ke ben bò bó nu ε nele wase baanη no bó to taε Jisos Klistu yî kentam e ben ε yen lo endan e? ² Me ηgomte keembife fiεε fimwaan ê ben. Keyoy ke Nyo' le to to yî yene le njefo ben to gee no bonci gayte nuu njefo ben to nu ε bee fiεε fi ben to yuwεε, lese fitele yî dvù le le? ³ Ben yuηsene la nen? Ben kew fiεε bò Keyoy ke Nyo' le, ε no nu wase keseen le ben nu ke emese ε è nu bò mvunηgay mvunen e? ⁴ Ben to yen ηgew ε è nu wvu εcici le? Keceey, ke è to nu wvu εcici ke. ⁵ Nyo' wvù nyaa Keyoy kew ê ben bvuu gee binghaw bi

---

2:19 6:14; Lum 7:6; 6:2-4   **2:20** 1:4; Jon 17:23; Lum 8:10-11; 2Kol 5:14   **3:1** 5:7   **3:2** 4:6; Lum 8:9-16; 2Kol 3:6, 17   **3:4** 4:11

mweem e ê ben entelen, gee nonen njefo ben geele bonci nuu njefo ben nu ε yuw saaka wvu ekumε Klistu ε lese fitele yî ye le le?

⁶ Ε nu no bó saη ekumε Ablam ê Nwa' Nyo' le le, “Wvú to nu ε lese fitele yî Nyo' le, ε Nyo' mum jo wvú le wvú nu wee wvu teyey.”

⁷ Ben eyen le le è nu bonyii bò nu ε lese fitele yî Nyo' le bò looci nu kfu di Ablam e. ⁸ Nwa' Nyo' to nu ε yuu wase duηce le Nyo' nu ke ejo bonyii bò yaa nu ke Bojuu le bó enù teyey ê wvú ejise nje fitele fi bó nu ε lese yî ye le. Ε wvú mum fewce saaka wvù jee wvun ê Ablam ε è beε lo gayte le, “Me nu ηke embuw bitum bicii bi yî ekole ke nshe le nje yo.”

⁹ Nonen, fí ε no nu le bonyii bò nu ε lese fitele yî Nyo' le nu ε Nyo' ε buw ten bó no wvú to buweε Ablam wvù to nu ε lese fitele yî ye le.

¹⁰ Bonyii bocii bò yene le bó nulo enu teyey ê Nyo' ejise njefo bó geele bonci nu ε bó tuule lon yî bikuu bibole, njefo bó nu ε saη le, “Wee tfuu wvù baa ecee no bó saη ê Nwa' bonci le gee no bonci bocii gomte, nu ε wvú tuule lon yî ekole kew e.”

¹¹ Fí ε mum ε no duηci naa endan le ke è nulo é Nyo' ejo wee le wvú nu teyey nje mweten geele bonci ke. Ε nu fiεε fi bó nu ε saη le, “Ε nu ke wee wvù Nyo' nu ε jo le wvú nu teyey nje fitele fi wvú lese yî ye le wvù nu ke ekeηke nshii.”

12 Kε bonci κενκε fiεε keege bô nlese fitele yî Nyo' le κε, njefo “Wee wvù gεεle bonci nu ke ecee bii κε ε è nu bó le.” 13 Klistu to nu ε sum beene can lon wvù bonci too dvú le. Wvú to nu ε tuu bolon bosεεbeene yî εκολε kew e, ε è nu no bó san λε, “Lon nu yî wee wvù bó nu ε njeyse yî kete le.”

14 Wvú to ge nonεn, wvu λε mbuwma wvù Nyo' to nyaε ê Abl'am eto ten fô bonyii bò yaa nu κε Bojuu le nje Klistu Jisos, é beene bò nu ε lese fitele yî ye le εκενκε ten Keyoy ke Nyo' le kè wvú to kawεε.

Kε bonci nulo ekose ηkawma Nyo' κε

15 Boom bo bwεεm e, beene ejo kenfewsεn yî mwεεm mvù bonyii ké no gee le. Ε bonyii seyse wase fiεε ε die kelew, tu κε è nulo é wee ebvuu ekose κενεε ebise fiεε yî dvú le κε. 16 Εκυμε ηkawma wvu Nyo', nu ε wvú to kaw ê Abl'am bô wan wvù nu ke ebuy ê kfuu diew e. Bó baa san λε, “Wvú nu fô boom bò nu ke ebuy ê kfuu diew e κε”, fi duñci λε bó nu nteen κε. Fí duñci λε fó jemyi εκυμε wan mwaan. Ε wan wvun nu Klistu. 17 Fiεε fi me ηgomte keengay nu λε, Nyo' to nu ε ge ηkawma wvun, ε bilum ke fey gee nε bô kecow mbaanshe (430) ε wvú σε nya bonci. No fí nu nonεn, κε è nulo é bonci bò to toε wase ejim ebvuu eto ekose monkan mò Nyo' to gbwolεε fwele, ege é fiεε fi wvú to kawεε ela εcici κε. 18 Ε fí fεn nu λε wee nulo εκενκε nnya yin ε è nu κε seke wvú gεεle bonci, κε tu κε ε bvuu beε λε Nyo' to kaw lo bonyii dvú κε. Geenεn, Nyo' to nya nnya yin ê Abl'am bii no wvú to kawεε wvú dvú.

3:12 Lεw 18:5; Lum 10:5   **3:13** Dito 21:23; Lum 8:3; 2Kol 5:21

3:14 3:2-5; Juε 2:28-32   **3:16** Kenj 12:7; 17:7-8   **3:17** Ksm 12:40

3:18 Lum 4:14; 11:6

19 Shiee bonci è no nu la? Bó to bise bonci kee-
duñci mwεεm mvù bonyii jayte ε κew nonen γεν
buy naa seke wan wvun wvù Nyo' to gee ηkawma
wvun εκumε wvù nu ke eto. Ε Nyo' mum nya bonci
ban ê bonceendaa bew mum nya can wee mvu le
ε wvù efese ê bonyii. 20 Κε ben kee le é bonyii nε ε
no seysee fιεε ε wee mvu nu ê bó entelεη, tu wvù nu
fô bó le bocii. Geenεn, Nyo' nu κε mwaanη.

21 No fí nu nonen, tu è nulo é nci Nyo' ebvuu
ekose fιεε fí wvù to kawεε le? Κε è nu naa lo é fí
enu nonen κε! Ε nci mvu to nu dvù wvù nulo enya
nshii, tu è nulo é wee enu teytey ê Nyo' εjise nje wvù
gεεle bonci cεεy cεεy. 22 Geenεn, Nwa' Nyo' gayte le
wee tfuu nu nfwa εκuse jo bibefε. Fí ε mum ε no
nu le ηkawma wvù Nyo' to kawεε fô wee wvù nu ε
lese fitele yí Jisos Klistu le, nu ε è nu ke ekεηκε κε
wvuweε wee wvù nu ε lese fitele yí ye le.

Bonci to nu diεwε ndε wan e

23 Ε to nu fwele ε Jisos baa to wase wvu le bonyii
eleese fitele yí ye le, ε bonyii nu ê bonci kuse ε bó ε
kay bó diεwε bonyii bo ncaw e ε no cεyte, γεν buy
seke Nyo' ke eduñce Jisos é bó eleese fitele yí ye le.
24 Bonci to nu diεwε ndε wan wvù to shee bô bonyii
nεci γεν buy seke Klistu to toε wvu le bonyii elese
fitele ε è nu yí ye le é Nyo' se jo bó le bó nu teytey
ê wvù εjise. 25 No Klistu nu ε to wase bonyii ε no
leese fitele yí ye le, tu κε beene bεε can ndε wan
wvun e κε. 26 Ben bò nu ε taashε ben ε bo Klistu
Jisos nu wase boom bo Nyo' le nje fitele fí ben nu ε

3:19 Lum 4:15; Lem 7:38, 53; Ibu 2:2   **3:20** Dito 6:4   **3:21** Lum
7:13; 8:2   **3:22** Lum 3:9-30; 11:32   **3:23** 4:3   **3:24** Lum 10:4
3:26 4:5, 7; Jon 1:12; Lum 8:14-17

lese yî Klistu le. ²⁷ Ben ekeè le wee tfuu wvù bó nu ε lese wase ê joo ε taashε wvù bô Klistu nu ε wvù ε tu wase bô Klistu fiεε fimwaan. ²⁸ Ke wee mvu bvuu nu jεey le wen nu wee Juu kenεε wee ketum ke. Ke wee mvu bvuu nu jεey le wen nu nfwā kenεε waa yew ke, ε ke wee mvu bvuu nu jεey le wen nu diemsen kenεε kpwoon ke. Ben bocii nu wase fiεε fimwaan yî Klistu Jisos e. ²⁹ No ben nu wase bonyii bo Klistu le nonen, tu ben nu wase boom bo Abla'am e, ε ben nu ke ekεηke mwεεm mvù Nyo' to kawεε Abla'am dvù.

4

¹ Fiεε fi me ηgayte nu le, é wee nu keeke edie bvushεw bvū ice le, geenen bεε wan caan, tu ke jεey jεey nu dvù bô nfwā ice naa no è cim kenke wvù bvushεw bvudvu ke. ² Wvù nu eyaw ke enu ê bonyii bomew taale fô wvù le ε bvushεw bvudvu nu can bonyii bomew e ε bó taale fó, egen ebuy kefew kè ice seyse le. ³ ε nu ke no fí nu fô beene le. ε to nu seke beene to nu diεwε boom bo caan e, ε beene no nu bonfaw bo mwεεm mvù saake yî wonj wvun e. * ⁴ ε kefew ke dioo loocε kocen, ε Nyo' tum waa we ε wvù to, ε kpwoon boo wvù, ε wvù no nu ten ê bonci kuse. ⁵ Wvù to to wvu le wen esum bonyii bô nu ê bonci kuse é Nyo' emum ejo beene diεwε boom bew e. ⁶ No Nyo' jo wase beene diεwε boom bew e nonen, ε mum ε ciinse Keyoy ke Waa we le kí ε to yî yese beene le, ε ge beene ε no tenε

3:27 Lum 10:12; 1Kol 12:13; Kolo 3:9-11   **3:27** Lum 6:3; Efε 4:24

3:29 3:7, 14, 18; 4:7   **4:3** 4:9-10   * **4:3** Mwεεm mvù saake wonj wvun nelo enu bonci noo biyoy.   **4:4** 3:13; Jon 1:14   **4:6** Lum 8:15-16

wvú læ. “Abba, Icee wese!” ⁷ Fí nu læ Nyo' nu ε ge wase ben ε fanε yaa bvuu nu bonfaw kε. Ben nu wase boom bo yew e. No ben nu wase boom, tu fí nu læ ben nu ke ekeηke mwεεm mvù wvú geke fô boom bew e.

Baul fane læ bonyii bo Galëshia nu ejay je

⁸ Ε to nu fwele seke ben to baa kee wase Nyo' kε, ε ben no lemte bvunfaw can mwεεm mvù ben to joo læ è nu bonyo' se è nu bonyo' ηkuuη. ⁹ Geenεη, keseen no ben nu ε kiεε wase Nyo', kenεε læ keseen no Nyo' nu ε kiεε wase ben no me mbee keηγay, ben ε ghan nεε ε se no gomte keetuu jim fô bonyo' bo εcici ban e bò nu se bó keηke mvunγay ηkuuη. Ben gomte keebvuu etuu bonfaw bo bonyo' bodvu ban e nje la? ¹⁰ Ben γεεle mbam εdiuw yomew læ è nu yo baay baay, bamte kee yimi, bamte bifew bimew yî kelum e, bamte bilum nje la? ¹¹ Ben gee nεη ε me nfane baay læ lemme diem di me nlem ê ben εντελεη nu ε la εcici.

¹² Boom bo bwεεm e, me ηkule lo can ê ben læ ben ekumen ενù ke diεwε no me nu εκυμε bonci, kε no me nto ηkumenεε no nu diεwε ben e seke ben to nu se bonci. Ben to ke baa ege wase fiεε fi befe fô me le kε. ¹³ Ben kee læ seke fwele wvù me nto nfewci saaka wvù jee wvù wvu Nyo' ê ben nu njefo me nto nu beene nεmte. ¹⁴ Ε naa no me nto nu yî kencεm e nεη, ε kí nu diεwε mmom e ε yí ε to fô ben e, ben to baa elewte, kenεε nyεnsee me kε. Ε ben kaa fiisεη lo me naa kε diεwε nceendaa Nyo' mvu

4:7 Lum 4:13; 8:17   **4:8** 1Kol 8:4-6   **4:9** Εφε 1:21; Kolo 2:8-23

4:9 1Kol 8:3; Kolo 2:15   **4:10** Dito 4:19; Lem 7:42; Lum 14:5

4:12 1Kol 9:19-21   **4:13** Lem 16:6; 2Kol 12:7

κενεε διεωε Klistu Jisos e keβεε. ¹⁵ Ben to yuuke njon bô me sekekie, è kooyi la keseen? Ε nulo é me enγay λε é bó to gay lo λε ben ebaaye ejise eyene enya ê me, é ben ebaaye lo é je fen nu dvú. ¹⁶ Me nu ε ntu wase wee bvuban fô ben e no me nseje keceey ê ben e? ¹⁷ Bonyii ba gomte keedunçi λε bó κηκε shiee fô ben e baay, geenεn ε bó gomte ben yî fiεε λε ε è yaa nu fi jee κε. Bó koonke λε beene egawsen é ben eκεηκε wase shiee ε è nu fô bó λε. ¹⁸ Fí jee λε wee eκεηκè shiee fô wee λε yî fiεε fi jee λε. Fifin nu λεη sekecii ε è yaa nu κε seke me nu beene maan κε. ¹⁹ Boom bem bò nu shém yem, è nu κε διεωε me mβεε embvuu enκew lo lume dinen, en'yen ηγεω enγen embuy no nce Klistu nu ke enu yî yene le! ²⁰ Wee ejo ε me mbe nu beene keseen, é me nse ηκιεε je yî me enjeme jó ê ben. Fiεε fi ben ge fin nu ε bvufee ε la lo me.

Jεεy jεεy boom bo Abla'am e

²¹ Ben bò gomte keenu ê bonci kuse, ben κε see ê me, ben yuuke κε fiεε fi bonci jemyi? ²² Bó nu ε san λε Abla'am to κηηκε boom bolemσε boφεε, ε wvú to boke mvu bô nfwa, boo wvumvu bô kpwese wvù leyεen. ²³ Nfwa wvun to boke wan κε no bó ké no boote boom bocii. Geenεn ε kpwoon wvù leyεen boo we bii ηkawma wvù Nyo' to gee λε. ²⁴ Ε nulo é beene ejo fiεε fin διεωε kenfewsen κε fiεε λε. Bokεne bo boφεε ban dunçi monkan monφεem. 'Aga wvù to nu nfwa joo bvudvuu bvυ monkan mò Nyo' to gbwolεε bô bonyii bo Islael yî kum wvù Sinay

---

4:17 1:7   **4:19** 1Kol 4:15   **4:22** Keη 16:15; 21:3   **4:23** Keη 17:18-19; Lum 4:17-20; 9:7-9   **4:24** Ksm 19-20; Gal 3:23; 4:1; 5:1; Keη 16:1

e. Bonyii bocii bò nu ekuse jo monkan modvu nu bonfaw. ²⁵ No 'Aga joo bvudvuu bvu monkan mo yî kum wvù Sinay wvù nu won wvù Alebia le, wvù bvuu joo ten bvudvuu bvu kelaante kè Jelusalem wvu keseen e, njefo bonyii bo ê kelaante kedvu le bocii nu bvunfaw e ê bonci kuse. ²⁶ Geenε ε bonyii bo Jelusalem wvù nu wvu fowe le yaa nu bonfaw kε. Wvuwε Jelusalem nu bwee wesebeene.

²⁷ ε nu fiεε fi bó to sanεε le,

“Wo wvù kpwoon wvù nu kase yaa boote kε, è lanlanè.

Wo wvù ke baa lum wase wan, è kpwaakè dikie.

ε keè le boom bo kpwoon wvù bó nu ε base jim ê wvù le

nu ke eduule fele bo kpwoon wvù nu bô dweese le.”

²⁸ Nonεn boom bo bwεεm e, ben nu boom bo Nyo' le bii no Nyo' to kawεε lenlen no Aba'am to bokεε Aysik bii no Nyo' to kawεε. ²⁹ ε to nu kefew kedvu le ε wan wvù bó to bokεε no bó boote boom bocii no bone bikaa εjim jo wvù è to nyaε Keyoy ke Nyo' le mvunγay ε bó se boo wvù. ε nu kε ten lenlen fiεε fi kooyi keseen. ³⁰ Bó san ê Nwa' Nyo' le ekumε fiεε fin le la? Bó nu ε san le,

“Kunε kpwoon wvù nu nfa bô waa we bocii, njefo kε waa nfa nulo ke egaw bvushεw bô waa kpwoon wvù leyεεn e kε.”

³¹ No fí nu nonεn boom bo bwεεm e, fiεε fi me njemyi ficii dunji le kε beene nu boom bo kpwoon wvù nu nfa le kε. Beene nu ε è nu boom bo kpwoon wvù leyεεn e.

4:26 Ibu 12:22; Mwm 21:2

4:27 Yεsa 54:1

4:29 Kenj 21:9

4:30 Kenj 21:10

5

Klistu nu ε bvuse wase beene yî bvunfaw e

¹ Klistu to nu ε bvuse wase beene yî bvunfaw e. Wvù to bvuse nεn, wvu ε fo beene ebvuu enù yî bvunfaw e εkuse jo bonci κε. Nonεn ben emum eleemè tεmyi. Fo ben ebvuu ebee eley εkuse jo kemmbuη ke bvunfaw e κε. ² Ben eyekε eyuw fiεε fi me wvù Baul nu enjeme. ε ben beηe lo ε bó etfuse ben yew é ben sε no nu teytey ê Nyo' εjise, tu fiεε fi Klistu to γεε fô ben e nu εcici. ³ Me mbvuu nηemyi nciise ε wee wemεn wvù nu ε bee ε bó etfuse wvù yew ekeè ε wvù keηke keεgeεlè bonci bo Bojuu le bocii no bó nu. ⁴ Ben bocii bò gomte keenu teytey ê Nyo' εjise ε è nu nje ben γεεle bonci, ekeè ε ben nu ε gawsεn wase bikuu binεn ben ε bo Klistu. Ben nu ε lan wase mbuwma Nyo'. ⁵ Fô beene le nu ε fiεε fi beene taale fwe yî dvù le nu ε Nyo' nu ke ejo beene diεwε bonyii bò nu teytey ê wvù εjise le. Fifiν nu fiεε fi Keyoy ke Nyo' le kè lemte yî yese beene le fele yî fitele fi beene lese yî Klistu le nu ε ge ε beene ecεyte. ⁶ Ben ekeè le é wee nu ε wvù ε taashε wase bô Klistu Jisos, ε wvù nu ε bó ε tfuse wvù yew keηεε bó baa tfuse wvù yew κε, tu κε fifiε keηke fiεε keεge κε. Fiεε fi nu shiee le nu fitele fi wvù lese yî Klistu le ε no duηci yî keηkoηεn e.

⁷ ε to nu fwele ε ben gee naa leη. ε ge yεε ben ε sε lu keebii kecεεy e? ⁸ Ke è ge Nyo' wvù to teηεε ben fifiν fiεε κε. ⁹ Ke ben kumyi ηgan wvù bó ké no

---

5:1 2:4; 4:5, 9; 5:3   **5:3** 3:10, 12; Lum 2:25   **5:5** 2:16; Lum 8:23-25   **5:6** 3:28; 5:22; 6:15; Lum 4:11; 1Kol 7:19; Εφε 6:23   **5:8** 1:6-7   **5:9** 1Kol 5:6

maa le, “Kekuu kemwaan ε befe bô ntwaw?” ¹⁰ Me ηγεεle bvufee yî yene le nje Tata le κε ben nu ebi fiεε fi bonyii bomew gayte le efey fi è gayte me κε. E wee wε wvù bvunsee bvufee bvunen, κενεε è nu yeε, nu ε Nyo' nu ke elan ηγεw yî ye le. ¹¹ Boom bo bwεεm e, é è be nu le me mbεε nfewci le bó etfuuse bonyii yew ε bó se nu teyey ê Nyo' ejise, é bonyii ebvuu ebone bikaa ê me ejim nje la? Ke tu fiεε fi me nfewci le Klistu to nu ε kpwe yî kentam e fin ε bonyii yuuke ε fi kaa saase lo bó yaa be bεε dvú κε. ¹² Fo bonyii ba bò jewsee ben le bó etfuuse bonyii yew e, nu ε me ηgomte le bó emεse eson lo bikuu bibole.

¹³ Boom bo bwεεm e, Nyo' to nu ε tee wase ben wvu le fo ben ebvuu elemtè bvunfaw ê bonci kuse κε. Geenεn, no ben yaa bεε bvunfaw e ê bonci kuse nonεn, fo ben emum ejo le ben nulo egee no nyam ye yene gomte κε. Ben elemtè ε è nu fô boom bo bwee wene le yî kenkonεn e. ¹⁴ Ben egeè nonεn njefo bonci bocii nu ε taashe yî wvun wvu mwaan e le,

“E koonkè waa bwoo no wo koonke ekole kuw.”

¹⁵ Geenεn, é ben ne ε no ηasene ebenεben diεwε bwé le, ε wee gomte keedie lo waa bwee, ε ben no ye nè fô ben ke enε eyuwye bikuu binεn.

Ke wee wvù cee no Keyoy ke Nyo' le dunji ké bvuu no gee no nyam ye gomte ke

¹⁶ Fiεε fi me njemyi nu le, ben eceè biì ε è nu no Keyoy ke Nyo' le dunji ê ben, nonεn ben saa ebvuu egeè ε è nu no nyam ye yene shieele le ben

---

5:10 1:7   **5:11** 6:12, 14; 1Kol 1:23   **5:13** 1Kol 6:12; 10:23-24;
 1Bi 2:16   **5:14** LeW 19:18; Lum 13:9   **5:15** Jεm 4:1-2   **5:16**
 5:25; Lum 8:2-13

egeè ke. ¹⁷ Me njemyi nen njefo ke fiεε fi nyam ye shieele nu fi Keyoy ke Nyo' le shieele ke. E ke fi Keyoy ke Nyo' le shieele nu fi nyam ye shieele ke. Ke mwεεm mvu mvunfεεm mvun nu yî fiεε le fimwaan ke. E nu fiεε fi ke è nulo é ben egeè fiεε fi ben gomte ke. ¹⁸ E ben cee bii ε è nu no Keyoy ke Nyo' le duñci ê ben, ben saa ebvuu enù ekuse jo bonci ke. ¹⁹ Mwεεm mvù nyam ye ké no shieele nu ε bonyii yaa maa mvú ke. E nu keejaan ke kenjan bô keekpwawci mwεεm ekumε kenjan noo keecee nce nnyen kenjan. ²⁰ E è bvuu nu keebunlee bonyo' bo εcici bô keelaale kenεε fiεεn ke diam. E è bvuu nu keebanene, nyamte kenyam, gheεke kenghew, ken ke shém yî ton'yεen bô fô wee le keekpwawci ke ε è nu ekole kew. E è bvuu nu keegawsene bonyii noo fô wee le keegaw bonyii ekεn ke ye ηgoo. ²¹ E è nu ten keebene kendon, wuu mbvuum ε mó koole bô keewukene yole noo keegee mvumew mwεεm diεwε mvumvun e. Me ε no njemyi nciise lo no me nto njemyεε wase fwele ê ben le, ke bonyii bô gee mvumvun mwεεm yaa nu ke ekεn ke bvudvuu ente jo bvunfon bvu Nyo' le ke.

²² Geenεn, ε mwεεm mvù nen'yi fô Keyoy ke Nyo' le nu mvun, kenkonεn, nlanlan, nyεkeey, shém yî kuuleεn, fitele fi jee, ken ge kè jee, keeleeme yî kecεεy e, ²³ keebonene ken ge, noo keekemsene bô ekole. Ke nci mvu nu dvú wvù kicine mwεεm mvun ke. ²⁴ Bonyii bô è nu bo Klistu Jisos e nu ε ta wase nyam ye yibo bô mwεεm mvù befe mvù nyam ye

---

5:17 Lum 7:13-23   **5:18** Lum 6:14; 7:4   **5:19** Lum 1:28-32; 1Kol 6:9-10; Efe 5:3-5; Kolo 3:5-8; 1Tim 1:9-10; 2Tim 3:2-5; 1Bi 4:3; Mwm 22:15   **5:22** Efe 5:9   **5:23** 1Tim 1:9; 2Bi 1:6   **5:24** 2:19; 6:14; Lum 6:6; Kolo 3:5; 1Jon 3:6

yì ηεyte shieele yî kentam ke Jisos e.

²⁵ No beene cee keseen yî mvunḡay mvu Keyoy ke Nyo' le, beene emum egeè mwεεm bii κε no Keyoy kedvu duḡci. ²⁶ Fo beene ebenseè ye yì εcici κε. Fo beene egeè ε mvuntelem beete bonyii bomew κε. Fo beene ebenè kendorḡ bô bonyii bomew κε.

6

Bonyii bo Nyo' le eficì bikuu bibole

¹ Boom bo bwεεm e, é ben ne ε yen ε wee mvù ben e ε ge fiεε fi befe, é ben bô cee nce no Keyoy ke Nyo' le duḡci mom keetefe wvú é wvú ebuy é kebefε kedvu εnte. Geenεn, wee dioo teete no teete wεε eyεnè fo wvú ten eley mmom e eḡbwe. ² Ben eficì boom bo bwee wene le bô bonḡεw bobole. ε ben gee nonεn tu ben gεεle nci Klistu. ³ ε wee joo εkolε kew le wen nu fiεε, se wvú nu fimwεten ηkuuη, tu wvú leεle κε ε è nu εkolε kew. ⁴ Wee tfuu etaa mwεεm mvù wvú gee, eyεn laa wen gee leη ε. ε wvú fen gee leη, é wvú se no saale ye fô εkolε kew e. Geenεn fo wvú esaalè ye fewsene εkolε kew bô wee mvu κε. ⁵ Ben ekeè le wee tfuu keηke keetuule bwew bvujite.

⁶ ε wee yeεyi wee bô diεw Nyo', é wee wvù bó yeεyi wvú gaw mwεεm mwew mvù Nyo' nya wvú dvú nya wee wvù yeεyi wvú wvudvu dvú.

⁷ Fo ben elεlè bikuu binεn joo le Nyo' nu keyuḡ κε. Ben ekeè le fiεε fi wee jewyi nu κε fí fi wvú nu ke

5:25 5:16; 1Kol 6:19; Εε 4:30
Mat 18:15; Jεm 5:19; 1Kol 10:12
1Kol 4:7   6:5 Lum 2:6; 14:12

5:26 Lum 12:10; Fili 2:3   6:1
6:2 1Kol 9:21; 2Kol 11:29   6:3
6:6 1Kol 9:11, 14

egbwele. ⁸ E wee jewe ye ηgow ε è nu fiεε fi nyam ye ye gomte, tu wvú nu ke egbwele ke ε è nu fiεε fi nyam ye ye nyaa fi è nu kpwe. E wee jewe ye ηgow ε è nu fiεε fi Keyoy ke Nyo' le gomte, tu wvú nu ke egbwele nshii wvú mεy lo wvú Keyoy ke Nyo' le nyaa. ⁹ Fo beene ke ewεle keege mwεεm mvù jee kε, njefo kefew nu ke eto ekocεn é beene ekεηkε sεw wvudvu fεn é beene baa edose kε. ¹⁰ Nonεn yí kefew e kecii kè beene kεηke je, ε beene no geè kε mwεεm mvù jee fô bonyii bocii le εfey mvunciim fô boba bò nu ê kfuu di bonyii bo mbee le.

Ngayma Baul fô Bonyii bo Galeshia le

¹¹ Ben nu ε yεn no εjise ηwa' yo fεn nu ε fanκεn e? E saη me bô kebo kem. ¹² Bonyii ba bò kane λ bó etfuse ben yew nu bò gomte keesaale ye yí mwεεm mvu yí nyam ye le, ε bó gee nonεn wvu λ fo bonyii ke ebone bikaa ê bó εjim nje bó fewci λ Klistu to nu ε kpwe yí kentam e. ¹³ Naa kε bonyii bò bó nu ε tfuse wase bó yew yaa cim gεεle bonci bocii kε. Geenεn ε bó gomte kε λ bó díoo ε tfuse ben yew emum ekfune gvuw λ ben nu ε ge fiεε fi bó shieele yí yene le. ¹⁴ Geenεn fô me le, kε è nu naa lo é me ηke en'yuu εηkfune gvuw yí fiεε fimew e εfey yí saaka wvù λ Tata wesebeene wvù Jisos Klistu to nu ε kpwe yí kentam e kε. E nu fiεε fi mwεεm mvu yí nshε le nu ε kpwe wase fô me le, me ε ηkpwe tεn fô mvú le. ¹⁵ E wee nu ε bó ε tfuse wvú yew

---

6:8 Jon 3:6; 6:63; Lum 8:6, 13   **6:9** 2Tes 3:13   **6:10** Jon 13:34; Lum 12:10; 13:8; 14:15; 1Kol 8:1; 13; 2Kol 8:7-8; Gal 5:6, 13-14; Εfe 5:2; Fili 2:2; 1Tes 3:12; 4:9; 1Tim 1:5; Ibu 13:1; 2Bi 1:7   **6:11** 1Kol 16:21   **6:12** 5:2, 11   **6:14** 1Kol 1:23, 29, 31; 2:2; Gal 2:19   **6:15** 5:6; Lum 6:3-4; 2Kol 5:17; Εfe 4:24

kεnεε bó baa etfuse, tu kε fifiε kεηke fiεε keege kε. Fiεε fi kuuke nu λε Nyo' eseyse wee é wvú enù wee wvu fwε. ¹⁶ Kembonεn ke Nyo' le bô shen ye eto fô bonyii bocii bô bii je yin e, bô nu wase bonyii bo Islael bo Nyo' le.

¹⁷ Ε κεw keseen e ε γεν lo, fo wee ebvuu eshiike me kε, njefo bolule bô nu yî yεm e duñci λε me nu wee Jisos.

¹⁸ Boom bo bwεεm e, me mbunlee λε Tata we-sebeene wvù Jisostu ebuw ben bocii bô kembonεn kew é kí efici biyoy binεn. Fí enù nonεn.

**Nwa' Nyo' Monkan mo Monfem
New Testament in Noone (CM:nhu:Noone)**

copyright © 2011 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Noone

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Noone

© 2011, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
5b12a3f8-7a2a-5b6f-b1da-1bf94b13fc2e